

הדימוי של גרמניה הוא רב גווני והתנפץ במקרים רבים. באורח טבעי אסוציאציות שונות נקשרות לדימוי זה. בתערוכה זו כל אות באלף בית הגרמני מקושרת למילת מפתח כלשהי. אין הכוונה בשום פנים ואופן כי זוהי האסוציאציה המעצבת היחידה שצריכה להיות. מובן מאליו שדווקא בישראל האות A אינה מסמלת רק Arbeit, "עבודה", אלא יש קונוטציה נוספת: "העבודה משחררת". את האות H אין מקשרים ל"הומור" אלא ל"היטלר". האות האחרונה באלף בית הגרמני, Z, אינה מובילה אל ה-Zukunft ("עתיד") אלא דווקא ל"ציקלון בי" וכך לעבר האפל ביותר.

עבר זה יישאר תמיד חלק מההיסטוריה הגרמנית-ישראלית ומהזיכרון הגרמני-ישראלי. הסופר האמריקני ויליאם פוקנר אמר פעם כי "העבר לעולם אינו מת. הוא אפילו אינו עובר." ובוודאי לא 70 שנה בלבד לאחר תום השלטון הנאצי. אף על פי כן ובאופן הכרחי ממשיכה ההיסטוריה הלאה וההוכחה לכך היא היובל לכינון היחסים הדיפלומטיים בין גרמניה לישראל, שאנו חוגגים השנה.

עם כינון היחסים הדיפלומטיים החל תהליך ארוך ואיטי של התקרבות והתחדשות בין שתי המדינות. תערוכה בישראל על השפה הגרמנית הייתה אירוע בלתי נתפס לפני 20 שנה. כיום היא אפשרית. למרבה המזל חווים דורות חדשים בישראל ובגרמניה חוויות משותפות חדשות. חוויות אלה אינן מובילות לשכחת העבר אך הן מרמזות על עתיד חיובי. "עתיד", Zukunft. Z-ב

Das Bild Deutschlands ist vielfältig und vielfach gebrochen. Naturgemäß wird es von verschiedenen Assoziationen geprägt. Wenn also in dieser Ausstellung unter den Buchstaben des im Deutschen verwendeten Alphabets jeweils Informationen zu einem konkreten Stichwort gegeben werden, heißt dies daher keinesfalls, dass dies die prägende Assoziation ist oder auch nur sein sollte. Es ist klar, dass gerade hier in Israel bei A eben nicht an „Arbeit“ gedacht wird, sondern an „Arbeit macht frei“. Mit H wird nicht „Humor“ verbunden, sondern Hitler. Und Z führt nicht in die „Zukunft“, sondern mit „Zyklon B“ in die dunkelste Vergangenheit.

Diese Vergangenheit wird immer Teil der deutsch-israelischen Geschichte und der deutsch-israelischen Erinnerung bleiben. Von dem amerikanischen Schriftsteller William Faulkner stammt der Satz: „Die Vergangenheit ist nicht tot. Sie ist noch nicht einmal vergangen.“ Und schon gar nicht 70 Jahre nach Ende des nationalsozialistischen Regimes. Dass die Geschichte dennoch und notwendigerweise weitergeht, wird durch das 50jährige Jubiläum der deutsch-israelischen diplomatischen Beziehungen bezeugt, welches wir in diesem Jahr feiern.

Die Aufnahme der diplomatischen Beziehungen stand am Anfang eines langsamen Erneuerungs- und Annäherungsprozess zwischen den Ländern. Eine Ausstellung in Israel über deutsche Sprache, die vor 20 Jahren undenkbar gewesen wäre, ist heute möglich. Neue Generationen in Israel und in Deutschland machen glücklicherweise neue gemeinsame Erfahrungen. Diese Erfahrungen lassen uns nicht die Vergangenheit vergessen. Aber sie weisen hin auf eine positive Zukunft. Mit Z.

www.goethe.de

**GOETHE
INSTITUT**

Sprache. Kultur. Deutschland.